

PAKIET MATERIAŁÓW DYDAKTYCZNYCH

do kształcenia na odległość dla nauczycieli
historii
szkół podstawowych

Projekt „Wsparcie placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem i wsparciem nauczycieli w prowadzeniu kształcenia na odległość”

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
Materiał opracowany w ramach grantu przez Bielsko-Bialski Ośrodek Doskonalenia
Nauczycieli w Bielsku Białej

SCENARIUSZ 1 z 1

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA: uczniów klasy VII szkoły podstawowej

PROWADZONYCH PRZEZ: nauczyciela historii

TEMAT: Świat na drodze ku wojnie światowej

CELE ZAJĘĆ:

Uczeń:

- poprawnie posługuje się terminami: trójprzymierze, państwa centralne, trójporozumienie, *entente cordiale*, kocioł bałkański, nacjonalizm, wyścig zbrojeń,
- określa czas wydarzeń: 1882 r. – powstanie trójprzymierza, lata 1904–1905 – wojna rosyjsko-japońska, 1907 r. – powstanie trójporozumienia, lata 1912 - 1913 – wojny bałkańskie,
- charakteryzuje sytuację międzynarodową na przełomie XIX i XX w.,
- przedstawia przyczyny oraz skutki powstania trójprzymierza i trójporozumienia,
- lokalizuje na mapie Europy państwa centralne i państwa ententy,
- opisuje wyścig zbrojeń między mocarstwami w Europie,
- wymienia najważniejsze następstwa wojny rosyjsko-japońskiej i wojen bałkańskich,
- ocenia znaczenie przyczyn wybuchu I wojny światowej.

METODY I FORMY PRACY

- metoda aktywizująca – ranking trójkątny,
- praca z tekstem podręcznika, ZPE (Zintegrowana Platforma Edukacyjna),
- elementy wykładu,
- rozmowa kierowana,
- praca z mapą,
- praca indywidualna i zbiorowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- podręcznik „Wczoraj i dziś 7” (s. 136-140),

- <https://zpe.gov.pl/a/polacy-w-przededniu-wojny-orientacje-polityczne/DTIJzZ02d> - materiał dodatkowy - dostępny online [dostęp: 13.11.21],
- karta pracy „Świat na drodze ku wojnie światowej”,
- arkusz papieru ze schematem rankingu trójkątnego,
- kartki samoprzylepne, flamastry.

KSZTAŁTOWANE KOMPETENCJE KLUCZOWE:

- uczenie się,
- matematyczne i w zakresie nauk przyrodniczych,
- cyfrowe,
- tworzenie informacji.

PRZEWIDYWANY CZAS TRWANIA ZAJĘĆ

2 x45 minut.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Faza wprowadzająca

1. Czynności organizacyjne: sprawdzenie obecności i podanie tematu lekcji.
2. Rozgrzewka: Burza mózgów - Uczniowie wspólnie zastanawiają się , które państwa przystąpiły do ekspansji kolonialnej w XIX w. oraz jakie były skutki ich rywalizacji a nauczyciel zapisuje ich pomysły w formie mapy myśli.
3. Prowadzący przedstawia cel lekcji: poznanie przyczyn sporów między mocarstwami europejskimi, które doprowadziły do wybuchu I wojny światowej. Następnie nauczyciel zapoznaje uczniów (np. korzystając z prezentacji multimedialnej) z wykazem najistotniejszych zagadnień, które omawiane będą na lekcji.

Faza realizacyjna

1. Podczas krótkiego wykładu nauczyciel podkreśla znaczenie zjednoczenia Niemiec i włączenia się tego państwa do rywalizacji o kolonie. Następnie korzysta z mapy na s. 137 podręcznika, aby omówić okoliczności powstania dwóch przeciwnych bloków polityczno-militarnych (mapa może być też umieszczona w prezentacji multimedialnej).

2. Zapisuje następnie na tablicy daty ostatecznego uformowania się trójprzymierza i trójporozumienia.
3. Uczniowie czytają teksty *Konflikty między europejskimi mocarstwami* i *Konflikty kolonialne* ze s. 136–137 podręcznika, a następnie na podstawie uzyskanych informacji wykonują zadanie 1. z otrzymanej od nauczyciela karty pracy „Świat na drodze ku wojnie światowej”.
4. Po zakończeniu pracy osoby chętne (bądź wskazane przez nauczyciela) przedstawiają swoje rozwiązania – w razie potrzeby prowadzący koryguje odpowiedzi i uzupełnia komentarzem uzyskane z podręcznika informacje na temat relacji między poszczególnymi mocarstwami.
5. Nauczyciel dzieli klasę na dwie grupy: pierwszej z nich poleca zapoznanie się z tekstem *Wojna rosyjsko-japońska* (podręcznik, s. 139), a drugiej – lekturę tekstu „*Kociół bałkański*” (podręcznik, s. 139–140).
6. Podczas rozmowy kierowanej prowadzący wyjaśnia, jakie znaczenie dla sytuacji międzynarodowej miały wyścig zbrojeń spowodowany rozwojem technicznym i narastaniem napięć między mocarstwami oraz wojna rosyjsko-japońska z lat 1904–1905 i wojny bałkańskie z lat 1912–1913.
7. Burza mózgów - Uczniowie próbują przedstawić, co po zakończeniu tych konfliktów zmieniło się na arenie międzynarodowej, w szczególności w odniesieniu do pozycji Rosji.
8. Uczestnicy zajęć otrzymują flamastry i kartki samoprzylepne, na których zapisują po trzy przyczyny wybuchu I wojny światowej. Swoje propozycje umieszczają na tablicy. Nauczyciel wyznacza trzy osoby, aby połączyły podobne odpowiedzi w oddzielne grupy, sam zaś w tym czasie zawiesza na tablicy schemat rankingu trójkątnego.
9. Uczniowie przyglądają się zgrupowanym propozycjom. Na podstawie tego zestawienia wykonują zadanie 2. z karty pracy – porządkują przyczyny I wojny światowej od najważniejszej do najmniej istotnej i uzupełniają ranking trójkątny. Po zakończeniu samodzielnej pracy prowadzący inicjuje dyskusję, podczas której uczniowie przedstawiają argumenty uzasadniające podane przez nich rozwiązania, a następnie wspólnie opracowują ostateczną hierarchię przyczyn.

Faza podsumowująca

W ramach podsumowania nauczyciel wspólnie z uczniami wykonuje ćwiczenie 5. ze s. 140 podręcznika – przedstawiają proces formowania się Trójprzymierza i Trójporozumienia.

Zadanie domowe

Wypisz w zeszyte państwa wchodzące w skład Trójprzymierza i Trójporozumienia oraz podaj rok ich przystąpienia do sojuszu.

Materiały dla nauczyciela

Krótki opis metody – ranking trójkątny

Metoda zakładająca porządkowanie informacji z uwzględnieniem ich ważności. Rozwija umiejętności analizy i selekcji informacji, a także uczy dyskusowania, pracy w grupie i twórczego rozwiązywania problemów. Na lekcjach historii dobrze sprawdza się w trakcie realizacji ćwiczenia polegającego na ustalaniu hierarchii przyczyn lub skutków określonego wydarzenia lub procesu. Zadaniem uczniów jest uzupełnienie schematu w kształcie trójkąta (piramidy) – na szczycie powinni umieścić najważniejszy według nich element, poniżej zaś kolejne, mniej istotne.

Podczas pracy z wykorzystaniem rankingu trójkątnego można również zastosować dwie inne metody – burzę mózgów i dyskusję. Przy takim połączeniu uczniowie najpierw zapisują na tablicy lub na kartkach samoprzylepnych pomysły dotyczące rozwiązania przedstawionego problemu. Wskazana osoba odczytuje zebrane propozycje, a następnie podczas dyskusji uczestnicy wybierają najtrafniejsze odpowiedzi i decydują, na którym poziomie schematu należy je umieścić.

Grafika zawiera przyczyny wybuchu I Wojny Światowej przedstawionej w strukturze trójkąta równoramiennego.

Karta pracy: Świat na drodze ku wojnie światowej

1. Uzupełnij tabelę. W tym celu wykonaj polecenia.

a) Określ, jakie były przyczyny sporu między wymienionymi państwami.

Dopisz w poszczególnych rubrykach litery oznaczające powody sporów między mocarstwami. Niektóre litery mogą się powtarzać.

- A. rywalizacja o wpływy na Bałkanach,
- B. walka o kontrolę nad cieśninami czarnomorskimi,
- C. pretensje za pozbawienie wpływów w państwach niemieckich,
- D. zmiany terytorialne po wojnie z lat 1870–1871,
- E. wsparcie dla wojsk Burów w Afryce,
- F. plany zdobycia nowych terytoriów na Bałkanach,
- G. rozwiązanie kryzysu politycznego dotyczącego Maroka,
- H. nieporozumienia dotyczące podziału kolonii,
- I. walka o dominację na morzach, rozbudowa floty,
- J. rozpad sojuszu łączącego trzech zaborców Polski,
- K. odmienne interesy na terenie Turcji,
- L. odmienne ustroje polityczne (republika – monarchia).

b) Odpowiedz, czy wskazane państwa były w sojuszu, czy też rywalizowały ze sobą w ramach przeciwnych bloków polityczno-militarnych. W tym celu wstaw znak „X” we właściwej kratce znajdującej się w kolumnie „Sojusz” albo „Rywalizacja”.

Tabela 1 Przyczyny wybuchu I Wojny Światowej

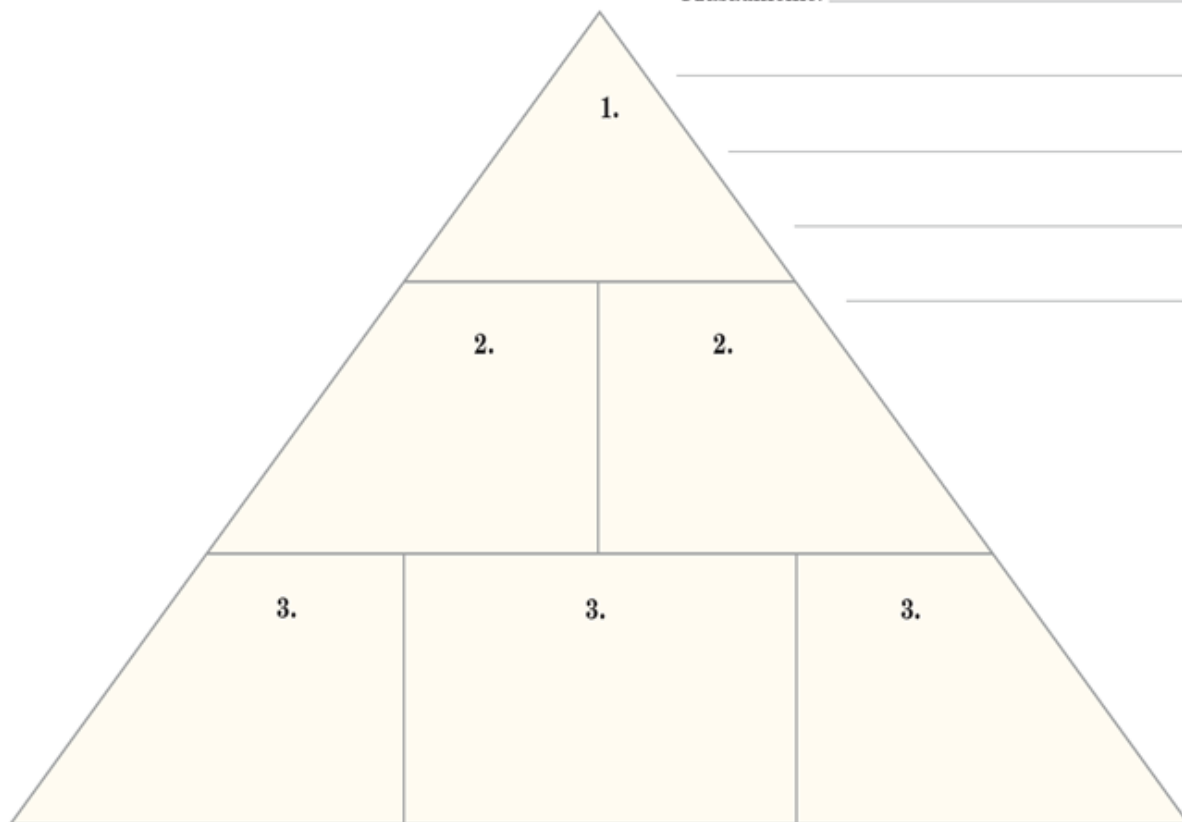
Spór/różnice między	Przyczyna sporu	Sojusz	Rywalizacja
Francją a Niemcami			
Niemcami a Rosją			
Rosją a Austro-Węgrami			

Austro-Węgrami a Niemcami			
Niemcami a Wielką Brytanią			
Wielką Brytanią a Francją			
Francją a Rosją			
Rosją a Wielką Brytanią			

2. Wymień sześć przyczyn wybuchu I wojny światowej. Na górze trójkąta umieść przyczynę najważniejszą, w drugim szeregu podaj powody mniej istotne, a w trzecim zapisz okoliczności o najmniejszym znaczeniu. Uzasadnij wybór najważniejszej przyczyny.

Uzasadnienie: _____

Grafika zawiera miejsca do wpisania przyczyn przebiegu I Wojny Światowej. Graf ma strukturę trójkąta równoramiennego.